

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Досліджено особливості впровадження системи податкового планування на підприємстві. Запропоновано порядок організації роботи з податкового планування, що позитивно вплине на ефективність виконання завдань з оптимізації оподаткування.

Аннотация. Исследованы особенности внедрения системы налогового планирования на предприятии. Предложен порядок организации работы по налоговому планированию, что положительно повлияет на эффективность выполнения задач по оптимизации налогообложения.

Annotation. The features of introduction of the tax planning system at an enterprise are investigated. The order of organization of work on tax planning is offered, that will positively influence the efficiency of implementation of tasks on optimization of taxation.

Ключові слова: облік, організація оподаткування, планування, податковий менеджмент.

У процесі розвитку та становлення українського підприємництва власники та менеджери підприємств все більше уваги звертають на податкові платежі. І хоча податки є необхідною передумовою існування організованого суспільства, у якому функціонує підприємство, рівень податкового навантаження має бути спланованим і контрольованим. Некерований процес оподаткування може звести нанівець рентабельність діяльності підприємства, а іноді призвести й до його банкрутства.

У ринкових умовах податкове планування стає невід'ємною частиною загального плану розвитку підприємства і дозволяє уникнути непередбачених податкових наслідків. Тому виникає необхідність у впровадженні системи податкового планування.

Вивченню проблем організації податкового планування на підприємстві присвятили свої роботи вітчизняні науковці Т. Антонов, А. Єлісєєв, Т. Жатько, Ю. Іванов, Л. Сердюк. Проте для створення дієвої системи податкового планування необхідно систематизувати накопичені знання та на їх основі розробити комплексний підхід до організації роботи підрозділів з податкового планування.

Метою дослідження є розкриття особливостей організації роботи підрозділів оподаткування та вироблення практичних рекомендацій щодо впровадження системи податкового планування на підприємстві.

Перед тим, як почати процес упровадження системи податкового планування, необхідно визначити три умови:

- потреби у податковому плануванні на кожному конкретному підприємстві;
- фінансові можливості підприємства для організації податкового планування;
- розмір самого підприємства та чисельність його штату.

Для визначення першої умови варто підрахувати реальне податкове навантаження на підприємство. Результати таких підрахунків допоможуть прийняти рішення, щодо необхідних заходів (таблиця) [1].

Таблиця

Диференціація заходів з податкового планування

Податкове навантаження	Заходи і вимоги до персоналу	Потреба в податковому плануванні/ періодичність
1	2	3
10 – 30 %	Чітке ведення бухгалтерського обліку, внутрішнього документообігу, використання прямих пільг. Професійний бухгалтер. Разові консультації зовнішнього податкового консультанта	Мінімальна, разові заходи

Закінчення таблиці

1	2	3
---	---	---

30 – 55 %	Податкове планування стає частиною загальної системи фінансового	Необхідно,
-----------	--	------------

	управління і контролю, спеціальна підготовка (планування) контрактних схем типових, крупних і довгострокових контрактів. Наявність спеціально підготовленого персоналу, контроль і керівництво з боку фінансового директора. Абонентське обслуговування у спеціалізованій компанії	регулярні заходи
55 – 80 %	Найважливіший елемент створення і стратегічного планування діяльності організації та її поточної щоденної діяльності по всіх зовнішніх і внутрішніх напрямках. Наявність спеціально підготовленого персоналу й організація тісної взаємодії з усіма службами, контролем з боку члена Ради Директорів. Постійна робота із зовнішнім податковим консультантом і наявність податкового адвоката. Спеціальна програма розвитку, обов'язковий податковий аналіз і експертиза будь-яких організаційних, юридичних або фінансових заходів та інновацій податковими консультантами	Життєво необхідно, щоденні заходи
Більше 80 %	Зміна сфери діяльності і/або податкової юрисдикції	–

Для середніх та великих підприємств упровадження системи податкового планування вимагає більшої уваги. Тому слід розглянути детальніше саме організацію підрозділів податкового планування на таких підприємствах.

Постановка системи податкового планування, зазвичай, розпочинається з виконання таких заходів:

визначення цілей і завдань управління податками;
встановлення статусу підрозділу оподаткування в структурі підприємства і механізму його взаємодії з іншими підрозділами компанії;

розроблення організаційної структури відділу оподаткування;
опрацювання порядку взаємодії відділів оподаткування головного і дочірніх підприємств;
розроблення процедури контролю за роботою з управління податками;
розроблення процедур і правил роботи підрозділу оподаткування, внутрішні документи, що регламентують роботу підрозділу оподаткування [2].

Проте не варто забувати, податкове планування пов'язане з певними затратами, іноді значними: на придбання літератури про податки, консультування, на переорієнтацію фінансових потоків, реєстрацію нових фірм та інші заходи, які можуть виникнути для цілей економії податків. Тому вигоди від податкового планування варто порівнювати з витратами, яких воно вимагає. І якщо чистий ефект виявиться невеликим, то немає сенсу втягуватись у складні схеми і реорганізації [3, с. 277].

Щодо другої умови, то за відсутності коштів на організацію податкового планування підприємствам, залежно від їх податкового навантаження, залишається або погодитись на існуючий рівень податкових відрахувань, або функції оптимізації оподаткування можуть взяти на себе головний бухгалтер та/або керівник чи власник підприємства.

Вплив третьої умови полягає у тому, що малі підприємства з невеликою чисельністю працівників та нерозгалуженою структурою для реалізації цілей податкового планування можуть залучати керівника, бухгалтера, юриста, а також користуватись послугами спеціалістів аудиторських компаній та спеціальних компаній, які займаються податковим плануванням.

Будь-який бізнес існує не заради податків, а з метою отримання прибутку і податки при цьому суттєво коректують практично всі управлінські рішення [1]. Керівник підприємства ставить завдання щодо досягнення бажаних результатів діяльності підприємства в цілому, визначає прийнятний для розвитку бізнесу рівень податкового навантаження та допустимий рівень податкових ризиків. А також затверджує подані пропозиції і контролює їх виконання.

Бухгалтер здійснює розрахунки фінансових показників діяльності підприємства. Складає облікову політику підприємства. Обчислює суми податків за кожним видом податкових платежів і складає графік їх сплати.

Юрист аналізує правові аспекти угод та їх відповідності законодавству, оцінює рівні ризиків за кожною схемою оптимізації оподаткування [4].

Спеціаліст із податкового планування оцінює надану підприємством інформацію, підбирає найоптимальніші шляхи розв'язання завдань конкретного підприємства, або дає висновок стосовно можливості й доцільності реалізації розроблених підприємством схем.

Крім підготовки податкової звітності і взаємодії з податковими органами основними завданнями, які керівництво зазвичай ставить перед відділом оподаткування, є оптимізація поточних платежів до бюджету і податкового навантаження, а також зниження податкових ризиків [5]. При цьому необхідно визначити як рівень податкового навантаження, за якого компанія готова продовжувати та розвивати свою діяльність, так і рівень податкових ризиків, які компанія готова прийняти, а також готовність компанії до зміни структури бізнесу для цілей податкової оптимізації.

У кожному конкретному випадку критерії оптимальності варіанта здійснення господарської діяльності і ті обмеження, у рамках яких повинен знаходитись оптимальний варіант, визначаються самим платником. Єдиним загальним обмеженням за будь-яких критеріїв оптимальності є чітке дотримання норм законодавства [6].

Кінцевим завданням підрозділу оподаткування є формування мережного графіка сплати податкових платежів, що складатимуть витратну частину бюджету підприємства, що розробляється в процесі бюджетування.

Підрозділ оподаткування не може ефективно виконувати покладені на нього завдання без взаємозв'язку з іншими структурними підрозділами підприємства. У процесі податкового планування пропонується створення трьох незалежних груп, покликаних виконувати такі основні функції планування: складання плану, реалізація плану і контроль за реалізацією плану.

Отже, організація роботи з податкового планування на кожному конкретному підприємстві залежить від його індивідуальних потреб та наявних кадрових і фінансових можливостей. Перед початком упровадження системи податкового планування необхідно реально оцінити затрати на її впровадження та очікувані вигоди від її реалізації. Слід зазначити, що впровадження системи податкового

планування є трудомістким завданням, вирішення якого може спричинити перебудову багатьох внутрішніх процедур підприємства. Проте, у разі правильного вибору підходів до організації роботи підрозділу оподаткування та податкового планування на підприємстві в цілому, компанія може отримати ефективний механізм контролю й управління податковими зобов'язаннями, що у свою чергу забезпечить стабільність її фінансових можливостей.

Наук. керівн. Коновалов Є. І.

Література: 1. Муравьев В. В. Организация налогового планирования на предприятии / В. В. Муравьев // Аудит и финансовый анализ. – 2004. – № 2. – С. 26. 2. Орлов О. Планування діяльності промислового підприємства : підручник / О. Орлов. – К. : Скарби, 2005. – 336 с. 3. Аронов А. В. Налоговая политика и налоговое администрирование : учебн. пособ. / А. В. Аронов, В. А. Кашин. – М. : Экономист, 2006. – 591 с. 4. Сухарева Л. О. Податкове планування в системі управління підприємством : [монографія] / Л. О. Сухарева, П. М. Сухарев, Я. І. Глушенко. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 209 с. 5. Корягін М. Облік, аналіз і контроль розрахунків за податками і платежами в системі управління підприємством / М. Корягін, М. Брич // Економічний аналіз. – 2010 – Вип. 6. – С. 251–253. 6. Полонська Ю. М. Мотиваційні аспекти податкового планування на підприємстві / Ю. М. Полонська // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – Вып. 80. – Серия: Экономические науки. – К. : Техніка, 2008. – С. 171–180.